

# Červený zoznam vtákov Slovenska: aktualizácia 2013 – 2023

## *Red List of birds in Slovakia: update 2013–2023*

Miroslav DEMKO<sup>1</sup>, Peter LEŠO<sup>2</sup>, Jozef RIDZOŇ<sup>1</sup>, Dušan KARASKA<sup>1</sup>,  
Jozef CHAVKO<sup>3</sup>, Roman SLOBODNÍK<sup>3</sup>, Rudolf KROPIL<sup>2</sup>,  
Andrea LEŠOVÁ<sup>2,4</sup> & Anton KRIŠTÍN<sup>5</sup>

<sup>1</sup> SOS/BirdLife Slovensko, Zelinárska 4, 821 08 Bratislava, Slovensko; e-mail: demko@vtaky.sk

<sup>2</sup> Katedra aplikovanej zoológie a manažmentu zveri, Lesnícka fakulta, Technická univerzita vo Zvolene, T.G. Masaryka 20, 960 01, Zvolen, Slovensko

<sup>3</sup> Ochrana dravcov na Slovensku, Trhová 54, 841 01 Bratislava, Slovensko

<sup>4</sup> Štátna ochrana prírody SR, Tajovského 28B, 01 974 Banská Bystrica, Slovensko

<sup>5</sup> Ústav ekológie lesa SAV, L. Štúra 2, Zvolen, Slovensko

**Abstract.** *The national Red List was updated for the period 2013–2023, based on the improved knowledge and the change in the conservation status of some rare bird species. IUCN categories and criteria according to version 3.1 were used and recommendations for their application according to version 15.1. Version 4.0 of the IUCN recommendations was taken into account for the application of the criteria at the national and regional levels. Altogether 213 native breeding species were assessed (of the total number of 233 species of breeding birds). A total 94 of 213 native species met the criteria for inclusion in the Red List (five species RE – regionally extinct, 12 CR – critically endangered, 24 EN – endangered, 29 VU – vulnerable, and 24 NT – near threatened), which represents up to 40% of the species of the breeding avifauna in Slovakia. The remaining 119 species are less threatened (LC) species and these were not included in the Red List. Threatened birds (categories CR, EN, VU; 65 species) cover 31% of all assessed Slovak breeders. The total number of threatened species increased from 51 to 65 in comparison to the period 2002–2012. The status of 36 assessed breeders has worsened and, conversely, 11 species have been reclassified to a more favorable category due to improved population status.*

**Key words:** biodiversity, bird conservation, IUCN, regional Red List, threats

## Úvod

Červené zoznamy predstavujú prehľady druhov s uvedením kategórií ohrozenosti, ktoré vyjadrujú riziko vyhynutia daného druhu. Zaradenie druhu do príslušnej kategórie označujeme aj pojmom ochranársky (sozologický resp. ekosozologický) status. Hodnotenie dynamiky zmien v ochranárskom statuse vtákov má veľký význam pre ochranu biodiverzity, keďže vtáky sú využívané ako jej vhodné indikátory (Gregory et al. 2008, Pakkala et al. 2014). Význam študovania vtákov

má v ochrane prírody svoje opodstatnenie aj z pohľadu vhodnosti využitia viacerých druhov ako dáždnikových alebo vlajkových druhov pre ochranu celých spoločenstiev (Caro & Girling 2010).

Kým na globálnej úrovni sa ochranársky status jednotlivých druhov vtákov v červených zoznamoch aktualizuje každoročne pod záštitou BirdLife International (Demko et al. 2013), na národnej úrovni potreba aktualizácie červených zoznamov vychádza najmä zo zmien úrovne poznania. Od poslednej aktualizácie červeného zoznamu ohrozených druhov vtákov Slovenska

uplynulo viac ako 10 rokov (Demko et al. 2013). Opodstatnenosť vypracovania nového červeného zoznamu vtákov vyplýva jednak z dynamicky sa meniaceho stavu populácií niektorých ohrozených druhov, ako aj zlepšenia stavu poznatkov o ich početnosti a distribúcii na území SR. Zintenzívnenie kvantitatívneho výskumu vtákov v posledných rokoch súvisí s potrebou vypracovania správ o stave jednotlivých druhov vtákov na Slovensku v zmysle článku 12 Smernice o ochrane voľne žijúcich vtákov (EP a Rada 2009) a prípravou nového atlasu hniezdného rozšírenia vtákov Slovenska Slovenskou ornitologickou spoločnosťou/BirdLife Slovensko. Posledná správa o stave vtáctva za roky 2019 – 2024 bola vypracovaná a odovzdaná Európskej komisii v roku 2025 (Černecký *in prep.*). V roku 2022 sa na Slovensku začal dosiaľ najkomplexnejší monitoring všetkých druhov vtákov v spolupráci Štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR) a najvýznamnejších vedeckých inštitúcií a mimovládnych organizácií v oblasti slovenskej ornitológie. Na základe výsledkov získaných reálnym systematickým monitoringom bolo možné lepšie zhodnotiť stav a vitalitu populácií vtákov na národnej úrovni. Tieto údaje boli využité aj pri príprave červenej knihy ohrozených druhov vtákov SR, ktorá obsahuje aj aktuálny červený zoznam vtákov na národnej úrovni (Lešo et al. 2025).

## Metodika

Pri vytváraní zoznamov sú údaje o druhoch porovnávané s danými kritériami a následne zaradené do príslušnej kategórie, pričom každý druh môže byť zaradený len do jednej najvyššej kategórie, ktorú spĺňa. Keďže nositeľom myšlienky červených zoznamov je IUCN, táto organizácia vypracúva aj metodiku a kritériá klasifikácie druhov do jednotlivých kategórií. Pri príprave predkladaného červeného zoznamu vtákov Slovenska boli použité kategórie a kritériá IUCN podľa verzie 3.1 (IUCN 2012a) a odporúčania pre ich aplikáciu podľa verzie 15.1 (IUCN 2022). Pre aplikáciu kritérií na národnej a regionálnej úrovni bola zohľadnená verzia 4.0 odporúčaní

IUCN (IUCN 2012b). Slovenská terminológia k hodnoteniu stavu ohrozenia druhov ako aj metodické poznámky k procesu hodnotenia boli prevzaté z prác Jedlička et al. (2007) a Demko et al. (2013). Zaradenie druhov do kategórií červeného zoznamu bolo vyhodnocované na úrovni poznatkov z roku 2023.

Taxonomické zaradenie druhov a ich slovenská terminológia boli prevzaté z práce Kovalík et al. (2010). Vedecké názvy druhov sú v súlade s prácou Keller et al. (2020). Údaje o hniezdných populáciách vtákov Slovenska, ich rozšírení a trendoch boli čerpané z viacerých zdrojov. Na celoslovenskej úrovni boli hlavným zdrojom údajov správy SR pre Európsku komisiu podľa článku 12. smernice o ochrane vtáctva (Černecký et al. 2021, <https://reportnet.europa.eu/public/country/SK>). Na stanovenie aktuálnych trendov bežných druhov boli využité výsledky monitoringu bežných druhov prevažne z rokov 2005 – 2022 (Slabeyová et al. 2009, Ridzoň et al. *in prep.*), ako aj najnovšie výsledky systematického monitoringu vtákov v r. 2022 – 2023 organizované ŠOP SR (nepubl.). Využité boli aj aktuálne údaje dokumentov ochrany prírody – programov starostlivosti o jednotlivé chránené vtáčie územia alebo programy záchrany vybraných druhov (Slobodník et al. 2017), správy špecializovaných pracovných skupín pôsobiacich v rámci Ochrany dravcov na Slovensku z rokov 2013 – 2023. Ako podklad slúžili publikované údaje resp. údaje v databázach (najmä Aves-Symfony, [birding.sk](http://birding.sk), [rings.birds.cz](http://rings.birds.cz)). Významnou pomocou boli konzultácie s expertami na jednotlivé druhy, skupiny alebo s regionálne pôsobiacimi ornitológmi.

Podľa aktuálnych metodických pokynov (IUCN 2012a, IUCN 2022) boli druhy zaradované do nasledovných kategórií:

### *Vyhynuté druhy*

V tejto skupine kategórií sme využili len kategóriu **RE – Regionálne vyhynutý (Regionally extinct)** – kategória je aplikovaná len pri regionálnom hodnotení. Sú tu zaradené druhy, ak nie sú žiadne pochybnosti, že z hodnoteného územia posledný jedinec vymizol, alebo uhynul. Za RE sme považovali druhy, ktoré v minulosti

hniezdili, ale na území Slovenska sa ani ako pravdepodobné hniezdiče nevyskytli minimálne za ostatných 20 rokov (2002 – 2023). Ostatné dve kategórie používané pri vyhynutých druhoch v celosvetovom meradle **EX – Vyhynutý (Extinct)** a **EXW – Vyhynutý v prírode (Extinct in the wild)** sa netýkajú vtáčích druhov na Slovensku.

#### *Ohrozené druhy*

Za ohrozené druhy považujeme kategórie CR, EN, VU s rôznym stupňom ohrozenia alebo rizikom vyhynutia.

**CR – Kriticky ohrozený (Critically endangered)** – druh, pri ktorom je riziko vyhynutia v prírode extrémne vysoké a spĺňa aspoň jedno z kritérií A – E pre zaradenie do tejto kategórie. Podkategórie CR (PE) možno vyhynutý (Possible extinct), CR (PEW) možno vyhynutý v prírode (Possible extinct in the wild) sa netýkajú vtáčích druhov na Slovensku.

**EN – Silne ohrozený (Endangered)** – druh, pri ktorom je riziko vyhynutia v prírode veľmi vysoké a spĺňa aspoň jedno z kritérií A – E pre zaradenie do tejto kategórie.

**VU – Zraniteľný (Vulnerable)** – druh, pri ktorom je riziko vyhynutia v prírode vysoké a spĺňa aspoň jedno z kritérií A – E pre zaradenie do tejto kategórie.

#### *Ostatné kategórie*

**NT – Takmer ohrozený (Near threatened)** – táto kategória nemá presne stanovené kritériá, ale sú tu zaradené druhy, ktoré sa blížila hraničným hodnotám na zaradenie medzi ohrozené druhy.

**LC – Menej dotknutý (Least concern)** – tú sú všetky ostatné druhy, ktoré boli hodnotené a nedosahovali hranice pre zaradenie do kategórií CR, EN, VU alebo NT. Ide o početné a rozšírené druhy, ktoré nevykazujú známky silnejšieho poklesu populácií alebo zmenšovania areálu.

**DD – Nedostatočne známy (Data deficient)** – sú tu zaradené druhy, pri ktorých nie je dostatok údajov, aby bolo možné odhadnúť riziko ich ohrozenia. To automaticky nezna-

mená, že im nehrozí vyhynutie, ale to, že nie je dostatok údajov na zhodnotenie ich stavu a treba ich naďalej skúmať.

**NE – Nehodnotený (Not evaluated)** – druhy ktoré neboli zaradené do hodnotenia. V prípade vtákov nebola táto kategória uplatnená, t. j. všetky vtáky sú na globálnej úrovni hodnotené. Táto kategória nebola uplatnená ani na Slovensku.

**NA – Regionálne nepríslušný (Not applicable)** – kategória je aplikovaná len pri regionálnom alebo národnom hodnotení. Sú tu zaradené druhy, ktoré neboli do regionálneho alebo národného hodnotenia na základe vopred stanovených zásad zaradené. Ide napríklad o ojedinelé, náhodné hniezdiče alebo druhy, ktoré hniezdia na Slovensku len krátkodobo, alebo nie sú u nás pôvodné.

Pri procese posudzovania sú dôležité údaje o hodnotených populáciách. Sú to najmä údaje o veľkosti a trende počtosti populácie, informácie o rozlohe, zmenšovani a charaktere areálu hodnoteného druhu alebo o príčinách ohrozenia, ich trvaní alebo identifikácii (tab. 1). Tieto dáta sú porovnávané s kritériami pre zaradenie do kategórií ohrozenia.

Hlavnými skupinami kritérií sú:

- A – pokles veľkosti populácie (minulý, súčasný, budúci)
- B – veľkosť geografického areálu, jeho fragmentácia, zmenšovanie alebo fluktuácie
- C – malá početnosť populácie v spojitosti s jej fragmentáciou, poklesom alebo fluktuáciou
- D – veľmi nízka početnosť populácie alebo veľmi obmedzený areál rozšírenia
- E – kvantitatívna analýza pravdepodobnosti vyhynutia populácie

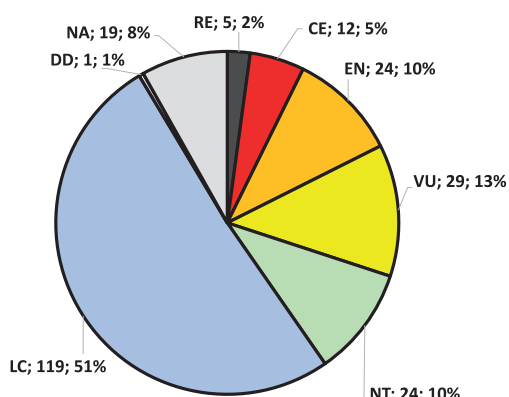
V zmysle odporúčaných postupov na zaraďovanie do jednotlivých kategórií (IUCN 2022) boli do procesu hodnotenia zaradené všetky prirodzene sa vyskytujúce hniezdiace druhy vtákov na území Slovenskej republiky s výnimkou druhov, ktoré boli označené ako NA. V prípade migrujúcich alebo zimujúcich druhov, ktoré u nás aj hniezdia, boli hodnotené

**Tab. 1.** Zjednodušený prehľad kritérií a im zodpovedajúce kategórie ohrozenosti (upravené podľa Demko et al. 2014)  
**Table 1.** Simplified overview of the criteria and their categories of extinction risk (adopted from Demko et al. 2014)

kritérium / criterion	CR	EN	VU	kvantifikácia a poznámky / quantification and notes
A1: Zníženie početnosti populácie / population decrease	≥ 90 %	≥ 70 %	≥ 50 %	Za 10 rokov /3 generácie v minulosti, príčiny sú známe, vratné a prestali pôsobiť.
A2-4: Zníženie početnosti populácie / population decrease	≥ 80 %	≥ 50 %	≥ 30 %	Za 10 rokov /3 generácie v minulosti, budúcnosti alebo v ich kombinácii.
B1: Malý areál (oblasť výskytu) / small area	< 100 km <sup>2</sup>	< 5000 km <sup>2</sup>	< 20000 km <sup>2</sup>	Zároveň platia aspoň dve z nasledovných podmienok: a, silná fragmentácia/ málo lokácií (1, ≤ 5, ≤ 10) b, pokračujúci pokles c, extrémne fluktuácie
B2: Malý areál (oblasť osídlenia) / small area	< 10 km <sup>2</sup>	< 500 km <sup>2</sup>	< 2000 km <sup>2</sup>	
C: Malá a klesajúca populácia / small and decreasing population	< 250	< 2500	< 10000	Dospelé jedince. Pokračujúci pokles populácií v určenom rozsahu a období, alebo špecifická štruktúra populácie, alebo extrémne fluktuácie.
D1: Veľmi malá populácia / very small population	< 250	< 2500	< 10000	Dospelé jedince.
D2: Veľmi malý areál / very small area	–	–	< 20 km <sup>2</sup> alebo < 5 lokácií	Náchylnosť na rýchle zhoršenie stavu a preradenie do kategórií CR alebo ex.
E: Kvantitatívne analýzy / quantitative analyses	≥ 50 % za 10 rokov/ 3 generácie	≥ 30 % za 20 rokov/ 3 generácie	≥ 10 % za 100 rokov	Pokles početnosti. Odhadované riziko vyhynutia s využitím kvantitatívnych modelov.

len hniezdne populácie. Hodnotené bolo obdobie rokov 2013 – 2023. V procese hodnotenia bolo uplatnené najmä kritérium A (výrazný pokles populácií), kritérium C (nízka početnosť v súvislosti s klesajúcimi trendami populácií),

kritérium D (veľmi malá početnosť, obmedzené rozšírenie), menej kritérium B (obmedzené rozšírenie, fragmentácia, pokles alebo výrazné fluktuácie areálu) a vôbec nebolo uplatnené kritérium E (kvantitatívne analýzy).



**Obr. 1.** Podiel jednotlivých kategórií ohrozenosti pri klasifikácii vtákov do červeného zoznamu (N; N%).  
**Fig. 1.** Share of individual threat categories in the classification of birds into the red list (N; N%).

Na základe odporúčaní pre aplikáciu kritérií na národnej a regionálnej úrovni (Jedlička et al. 2007, IUCN 2012b) sa po priradení predbežného stupňa ohrozenosti v druhom kroku skúmajú populácie mimo hodnoteného územia (v našom prípade najmä populácie okolitých štátov). Tie môžu pozitívne alebo negatívne ovplyvniť riziko vyhynutia druhu v hodnotenom území. V prípade, že okolité početnejšie populácie môžu znížiť riziko vyhynutia v hodnotenom území, predbežný stupeň stanovený podľa kroku 1 sa znížil. Pri posudzovaní vplyvu populácií mimo Slovenska boli využité najmä červené zoznamy Európy a EÚ (BirdLife International 2021), globálny červený zoznam (BirdLife International 2023), aktuálne červené zoznamy niektorých susedných štátov (Chobot et al. 2017, Wilk et al. 2020) a informácie zo správ jednotlivých

vých štátov pre Európsku komisiu podľa článku 12. smernice o ochrane vtáctva.

Vzhľadom k menšej rozlohe Slovenska a výraznému prepojeniu populácií druhov s okolitými územiami a tým aj možnosti ovplyvňovať riziko vyhynutia u nás, bola v tomto zmysle znížená predbežná kategória ohrozenosti u 41 z celkovo 213 hodnotených druhov. V prípade, že sa nepredpokladá, že okolité populácie môžu pozitívne ovplyvniť stav druhu na Slovensku, zostal predbežný stupeň ohrozenia nezmenený. Možnosť zvýšenia stavu predbežného stupňa ohrozenia vzhľadom na okolité populácie nebol v našom prípade uplatnený.

## Výsledky

Do roku 2023 bolo zaradených do slovenskej avifauny (a faunistickou komisiou uznaných) spolu 233 druhov hniezdičov v zmysle odporúčaného taxonomického systému pre tvorbu regionálnych a národných červených zoznamov (Keller et al. 2020, BirdLife International 2023). Z nich bolo hodnotených 213 vtáčích druhov. Pri posudzovaní rizika vyhynutia týchto druhov naplnilo kritériá na zaradenie do červeného zoznamu vtákov Slovenska (kategórie RE, CR, EN, VU, NT) celkovo 94 druhov (príloha 1). Ostatné hodnotené druhy boli zaradené do kategórie menej dotknuté LC (119 druhov) a tieto nie sú súčasťou červeného zoznamu.

Päť druhov už na Slovensku dlhodobo nehniesdi a sú zaradené medzi RE. Z nich dva druhy hniezdili na našom území naposledy už pred viac ako 70 rokmi – drop malý (*Tetrax tetrax*) a sokol bielopazúravy (*Falco naumanni*), ďalšie dva vyhynuli pred rokom 2000 – ležiak úhorový (*Burhinus oedicnemus*) a strakoš červenohlavý (*Lanius senator*) (Demko et al. 2014). Oproti poslednému červenému zoznamu (Demko et al. 2013) pribudol do tejto kategórie jeden druh – orol malý (*Hieraaetus pennatus*).

Takmer tretine hniezdičov na Slovensku (31 %, spolu 65 druhov) hrozí riziko vyhynutia a boli zaradené medzi ohrozené druhy (kategórie CR, EN a VU; obr. 1). Z nich do kategórie CR bolo zaradených 12 najviac ohrozených

hniezdičov Slovenska s bezprostredným rizikom vyhynutia, ktoré majú veľmi nízku početnosť populácie napr. kačica ostrochvostá (*Anas acuta*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), murárik červenokrídly (*Tichodroma muraria*), veľmi obmedzený hniezdny areál, bol zaznamenaný výrazne negatívny trend alebo ich kombinácia, napr. potápka červenokrká (*Podiceps grisegena*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*) alebo sokol kobcovitý (*Falco vespertinus*). V tejto kategórii sa nachádzajú aj druhy, u ktorých nie sú posledné roky dôkazy o hniezdení na Slovensku, ale nemôžeme zatiaľ hniezdenie vylúčiť. Preto, vzhľadom na danú metodiku tvorby červených zoznamov, bolo potrebné ich zaradiť do tejto kategórie. Takými sú napríklad hvizdák veľký (*Numenius arquata*), brehár čiernochvostý (*Limosa limosa*) alebo skaliar pestrý (*Monticola saxatilis*).

Kategória EN zahŕňa 24 vtáčích druhov. Sú medzi nimi známe vlajkové druhy s výrazne klesajúcou populáciou ako je hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), alebo nízkou početnosťou populácie ako je drop veľký (*Otis tarda*) alebo sokol rároh (*Falco cherrug*). Patria tu aj ďalšie druhy, ktoré boli kedysi bežné, ale v posledných desaťročiach bol zaznamenaný výrazne negatívny populačný alebo areálový trend – jarabica poľná (*Perdix perdix*), plamienka driemavá (*Tyto alba*), alebo svrčiak zelenkavý (*Locustella naevia*). Ďalšie druhy, ako sú chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), kačica lyžičiarka (*Spatula clypeata*), čorik čierny (*Chlidonias niger*) alebo trasochvost žltohlavý (*Motacilla citreola*) sú vzácne, s veľmi nízkou početnosťou a často len malým počtom hniezdných lokalít (alebo len jedinou známou lokalitou) a len vďaka pozitívnemu vplyvu populácií v okolitých krajinách nie sú zaradené vo vyššej kategórii ohrozenia.

Kategóriu s najvýraznejšími zmenami druhov a zároveň aj najpočetnejšou kategóriou červeného zoznamu je VU, kde bolo zaradených 29 vtáčích druhov. Sú tu zahrnuté prevažne druhy s negatívnym trendom početnosti populácie alebo s celkovo nízkou početnosťou. Početnejšie sú tu zastúpené spevavce, väčšina z nich patrila donedávna medzi „bežné“ druhy, ale posledné

desaťročia sa ich početnosť znižuje. Naopak, do tejto kategórie sa dostalo niekoľko druhov, ktorých početnosť sa v poslednej dekáde natolko zvýšila, že mohli byť preklasifikované z kategórie silne ohrozených do kategórie zraniteľných, ako sú napríklad tetrov holniak (*Lyrurus tetrix*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*) alebo haja červená (*Milvus milvus*).

Druhy, ktoré majú blízko k zaradeniu medzi ohrozené druhy, boli zahrnuté do kategórie NT. Patrí sem 24 druhov, ktoré síce majú klesajúcu alebo nízku početnosť, ale nedosahujú limitné hodnoty pre zaradenie do vyšších kategórií, alebo vzhľadom na pozitívny vplyv populácií mimo Slovenska je riziko ich vyhynutia u nás nižšie, preto im bola znížená kategória ohrozenia (viď. príloha 1).

Do červeného zoznamu neboli zaradené druhy prislúchajúce kategórii NA – spolu 19 pôvodných a nepôvodných druhov a jeden druh kategórie DD. Do kategórie NA sme zaradili 16 pôvodných druhov, ktoré u nás pravidelne hniezdia menej ako 10 posledných rokov, sú v štádiu rozširovania areálu, hniezdia, alebo hniezdili u nás len sporadicky alebo ojedinele. Sú to druhy labuť spevavá (*Cygnus cygnus*), kazarka pestrá (*Tadorna tadorna*), kormorán malý (*Microcarbo pygmaeus*), ibisovec hnedý (*Plegadis falcinellus*), čaplička vlasatá (*Ardeola ralloides*), hltavka chochlatá (*Bubulcus ibis*), kulík morský (*Charadrius alexandrinus*), čajka sivá (*Larus canus*), rybár malý (*Sternula albifrons*), čorík bielokrídly (*Chlidonias leucopterus*), dažďovník skalný (*Tachymarptis melba*), škovránka krátkoprstá (*Calandrella brachydactyla*), lastovička skalná (*Ptyonoprogne rupestris*), drozd červenakavý (*Turdus iliacus*), trsteniarik vodný (*Acrocephalus paludicola*), pastier ružový (*Pastor roseus*). Medzi NA boli zaradené taktiež ďalšie tri druhy, ktoré nie sú u nás pôvodné, ale vzácne alebo krátkodobé hniezdia vo voľnej prírode aj na Slovensku: bernikla veľká (*Branta canadensis*), húska štíhla (*Alopochen aegyptiaca*) a kačička mandarínska (*Aix galericulata*). Pri jedinom druhu – muchárik čiernohlavý (*Ficedula hypoleuca*) nebol dostatok informácií potrebných pre porovnanie s danými kritériami a druh tak bol zaradený do kategórie DD.

## Diskusia

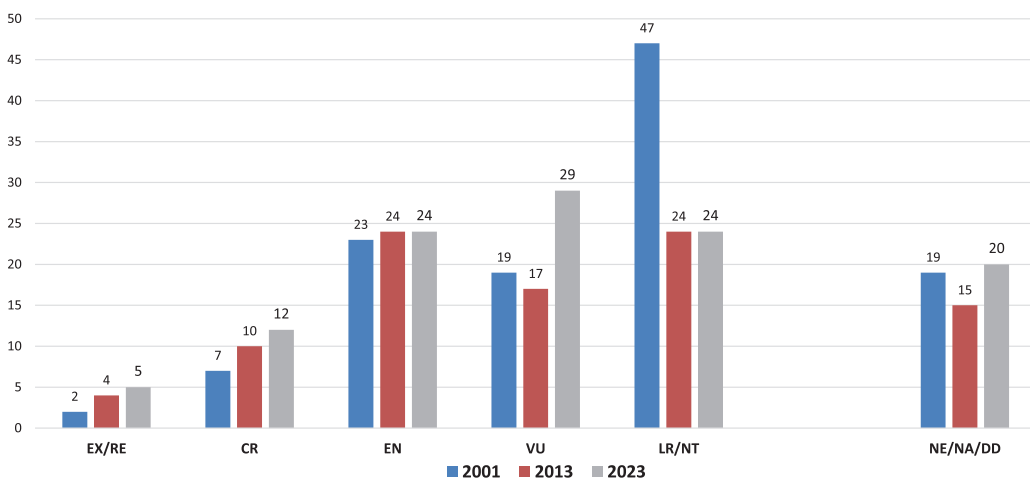
Na celom svete je 11,5 % vtáčích druhov globálne ohrozených vyhynutím (kategórie CR, EN, VU; BirdLife International 2025), v Európe je 19 % vtákov ohrozených alebo takmer ohrozených (kategórie CR, EN, VU, NT; BirdLife International 2021). Na Slovensku je podiel ohrozených druhov ešte vyšší, čo je spôsobené najmä veľkosťou hodnoteného regiónu (kde pri menšom hodnotenom území je vyššie riziko vyhynutia), ale je to zrejme aj dôsledok antropogénnych faktorov. Aj niektoré naše hniezdiče (7 druhov) patria medzi globálne ohrozené druhy. Z našich druhov sú na globálnej úrovni najviac ohrozené sokol rároh a drop veľký, ktoré sú zaradené medzi EN. Z ďalších našich hniezdičov sú na globálnej úrovni zaradené do kategórie VU: chochlačka sivá (*Aythya ferina*), orol kráľovský, sokol kobcovitý, hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*) a trsteniarik vodný. V červenom zozname Európy sa nachádza až 13 druhov, ktoré patria k našim hniezdičom. Mimo vyššie uvedených druhov tu boli zahrnuté napríklad aj kačica ostrochvostá, potápka červenočrná, potápka čiernočrná (*Podiceps nigricollis*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*) a havran čierny (*Corvus frugilegus*). Okrem havrana čierneho sú všetky uvedené druhy zaradené aj v našom červenom zozname.

V poslednom období boli aktualizované aj červené zoznamy vtákov v okolitých krajinách, napr. v Česku a Poľsku (Chobot 2017, Wilk 2020). Do červeného zoznamu vtákov Českej republiky, kde je uvedený porovnateľný počet hniezdičov (220 druhov), bolo zaradených 57 % druhov. Je to výrazne viac ako v súčasnom slovenskom zozname (40 %). Približne 71 % druhov zo slovenského zoznamu sa vyskytuje aj v českom zozname, aj keď s rôznymi kategóriami (Chobot 2017). V červenom zozname vtákov Poľska, kde bolo hodnotených 230 hniezdičov, je zaradených približne 33 % druhov, čo je mierne menej ako na Slovensku. Približne 47 % druhov zo slovenského zoznamu sa vyskytuje aj v poľskom zozname. Chýbajú najmä niektoré vodné

druhy vtákov a druhy poľnohospodárskej krajiny, ktoré sú v Poľsku v lepšom stave (Wilk 2020). Tu sa zrejme prejavil aj vplyv väčšieho hodnoteného územia (Slovensko 49 035 km<sup>2</sup>, Poľsko 312 696 km<sup>2</sup>). Podobne ako na Slovensku, aj v oboch susedných krajinách sú zaradené medzi RE ležiak úhorový, skaliar pestrý alebo strakoš červenohlavý. V prípade Poľska aj orol malý, sokol bielopazúravy a drop malý. Medzi RE sú v týchto krajinách zaradené aj druhy, ktoré u nás ešte hniezdia, aj keď sú ohrozené: drop veľký (PL, ČR), krakľa belasá (*Coracias garrulus*; ČR), kačica ostrochvostá (ČR) alebo strakoš kolesár (*Lanius minor*; ČR). Z nášho pohľadu je zaujímavé zaradenie druhov, ktoré sú na Slovensku považované za LC, ale v červených zoznamoch dvoch spomínaných krajín sú zaradené medzi ohrozené druhy. Ide napríklad o labuť veľkú (*Cygnus olor*; ČR – VU), potápača veľkého (*Mergus merganser*; ČR – CR), hrdzavku potápavú (*Netta rufina*; PL – VU, ČR – EN), sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*; PL – VU, ČR – EN), sovu dlhochvostú (*Strix uralensis*; ČR – CR), ľabtušku vrchovskú (*Anthus spinoletta*; PL – NT, ČR – VU) a havrana poľného (PL, ČR – VU). Naopak, z našich ohrozených druhov, ktoré hniezdia v Poľsku alebo v Česku nie sú ani v jednom červenom zozname (PL alebo ČR) zaradené druhy žltochvost hôrny (*Phoenicurus*

*phoenicurus*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*) a svrčiak zelenkavý.

Predchádzajúce červené zoznamy vtákov Slovenska v tomto tisícročí boli publikované v roku 2001 (Krištín et al. 2001) s použitím starších kritérií a v roku 2013 (Demko et al. 2013) rovnakou metodikou ako aktuálny zoznam. Pri porovnaní počtu druhov zaradených do kategórií v jednotlivých červených zoznamoch (obr. 2) je badateľný postupný nárast počtu RE a CR druhov. Celkový počet EN druhov je približne rovnaký, hoci jednotlivé druhy sa menia. Oproti predchádzajúcim zoznamom v aktuálnom hodnotení výraznejšie pribudli VU druhy, čo je zrejme spôsobené dlhodobším a kvalitnejším monitoringom lepšie odrážajúcim reálny stav populácií. Vzhľadom na rovnaké metodické prístupy môžeme podrobnejšie porovnávať predchádzajúci červený zoznam (Demko et al. 2013) s aktuálnym. Vďaka dlhšiemu obdobiu pravidelného hniezdenia do aktuálneho hodnotenia vstúpili aj tri druhy, ktoré len nedávno obohatili našu avifaunu ako hniezdiče – potápač veľký, žeriav popolavý (*Grus grus*) a trasochvost žltohlavý. Uvedené druhy boli v predchádzajúcom hodnotení klasifikované ešte ako NA. Naopak do tejto kategórie v aktuálnom zozname bolo zahrnutých päť nových hniezdičov. Jeden druh, už spomínaný muchárik čiernohlavý,



**Obr. 2.** Porovnanie počtu druhov zaradených do kategórií v jednotlivých červených zoznamoch Slovenska v r. 2001, 2013, 2023.  
**Fig. 2.** Comparison of species numbers included in particular Red List categories in 2001, 2013, and 2023.

bol do kategórie DD zaradený len v aktuálnom zozname a do budúceho hodnotenia bude potrebné zhromaždiť nevyhnutné údaje o jeho rozšírení a veľkosti populácie. Oproti predchádzajúcemu zoznamu sa zhoršil stav pri 36 hodnotených hniezdičoch. Z toho jeden druh – orol malý bol presunutý medzi RE, štyri druhy medzi CR, päť druhov medzi EN a 16 druhov medzi VU. Pri 163 druhoch zostal stav oproti predchádzajúcemu zoznamu nezmenený. Naopak 11 druhov bolo preradených do nižšej kategórie z dôvodu zlepšenia stavu populácie. Pri niektorých druhoch sa stav zlepšil aj vďaka ochranárskym aktivitám zameraným na ohrozené druhy ako napríklad beluša veľká (*Ardea alba*), ktorá bola presunutá z kategórie VU do kategórie NT, orol kráľovský z EN medzi VU (Chavko et al. 2023), alebo krakľa belasá z CR (jej hniezdenie nebolo u nás známe 10 rokov) do EN.

#### Podakovanie

Príprava červeného zoznamu vtákov Slovenska bola finančne podporená z projektu „Monitoring biotopov a druhov európskeho významu v zmysle smernice o biotopoch a smernice o vtákoch“ (kód ITMS: 310011P170), realizovaným štátnou ochranou prírody SR v rokoch 2018 – 2023 a financovaným z Operačného programu Kvalita životného prostredia. Autori ďakujú mapovateľom a koordinátorom mapovania vtákov za cenné údaje o výskyte a početnosti vtákov SR, ktoré boli nevyhnutné na zhodnotenie ochranného statusu jednotlivých druhov.

## Literatúra

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2021: European Red List of Birds. — Publications Office of the European Union, Luxembourg.

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2023: Species factsheets. — <http://www.birdlife.org>. Navštívené 23.5.2023.

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2025: Species factsheets. — <http://www.birdlife.org>. Navštívené 16.4.2025.

CARO T. M. & GIRLING S. 2010: Conservation by proxy: indicator, umbrella, keystone, flagship, and other surrogate species. — Washington, DC, Island Press.

ČERNECKÝ J., LEŠO P., RIDZOŇ J., KRÍŠTÍN A., KARASKA D., DAROLOVÁ A., FULÍN M., CHAVKO J., BOHUŠ M., KRAJNIAK D., ĐURICOVÁ V., LEŠOVÁ A., ČULÁKOVÁ J.,

SAXA A., DURKOŠOVÁ J. & ANDRÁŠ P. 2021: Stav ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018. — Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica.

DEMKO M., KRÍŠTÍN A. & PUCHALA P. 2013: Červený zoznam vtákov Slovenska. — Tichodroma 25: 69–78.

DEMKO M., KRÍŠTÍN A. & PAČENOVSKÝ S. 2014: Červený zoznam vtákov Slovenska. — SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.

GREGORY R. D., VOŘÍŠEK P., NOBLE D. G., VAN STRIEN A., KLVAŇOVÁ A., EATON M., MEYLING A. W. G., JOYS A., FOPPEN R. P. B. & BURFIELD I. J. 2008: The generation and use of bird population indicators in Europe. — Bird Conservation International 18: 223–244.

CHAVKO J., PREŠINSKÝ L. & SLOBODNÍK R. 2022: Distribution, abundance, and breeding of the imperial eagle (*Aquila heliaca*) in Western Slovakia in 1977–2022. — Raptor Journal 16(1): 43–55.

CHOBOT K. & NĚMEC M. 2017: Červený seznam ohrozených druhů České republiky: obratlovci. Red List of Threatened Species of Czech Republic: vertebrates. — Příroda, Praha.

IUCN 2012a: IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition. — IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.

IUCN 2012b: Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional and National Levels: Version 4.0. — IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.

IUCN 2022. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. Version 15.1. Prepared by the Standards and Petitions Committee. — <https://www.iucnredlist.org/documents/RedListGuidelines.pdf>. Navštívené 20.6.2023.

JEDLIČKA L., KOCIAN L., KADLEČÍK J. & FERÁKOVÁ V. 2007: Hodnotenie stavu ohrozenia fauny a flóry. — Štátna ochrana prírody SR, Univerzita Komenského v Bratislave, Faunima, Bratislava.

KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., MARK A., KLVAŇOVÁ A. & FOPPEN R. P. B. 2020: European breeding bird atlas 2: Distribution, abundance and change. — EBCC & Lynx Editions, Barcelona.

KOVALÍK P., PAČENOVSKÝ S., ČAPEK M. & TOPERCER J. 2010: Slovenské mená vtákov sveta. — SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.

KRÍŠTÍN A., KOCIAN L. & RÁC P. 2001: Červený (ekozozologický) zoznam vtákov (Aves) Slovenska. Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. — Ochrana prírody Supplement 20: 150–153.

- LEŠO P., DEMKO M., KRIŠTÍN A., RIDZOŇ J., KARASKA D., CHAVKO J., SLOBODNÍK R., LEŠOVÁ A. & KROPIL R. 2025: Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín, húb a živočíchov Slovenska: vtáky. 1. vyd. — Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica.
- PAKKALA T., LINDEN A., TIAINEN J., TOMPPA E. & KOUK J. 2014: Indicators of forest biodiversity: which bird species predict high breeding bird assemblage diversity in boreal forests at multiple spatial scales? — *Annales Zoologici Fennici* 51: 457–476.
- SLABEYOVÁ K., RIDZOŇ J. & KROPIL R. 2009: Trendy početnosti bežných druhov vtákov na Slovensku v rokoch 2005–2009. — *Tichodroma* 21: 1–13.
- SLOBODNÍK R., CHAVKO J., LEŠOVÁ A., GUZIOVÁ Z. & MADEŘIČ B. 2017: Program záchranu sokola červenonohého (*Falco vespertinus* Linnaeus, 1766) na roky 2018 – 2022. — Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Ochrana dravcov na Slovensku, Banská Bystrica, Bratislava.
- WILK T., CHODKIEWICZ T., SIKORA A., CHYLARECKI P. & KUCZYŃSKI L. 2020: Czerwona lista ptaków Polski. — OTOP, Marki.

Došlo: 19.12.2025

Prijaté: 29.12.2025

Online: 18.1.2026

**Príloha 1.** Červený zoznam vtákov Slovenska 2023.  
**Appendix 1.** The Red List of Slovak birds 2023.

	Slovenský názov Slovak name (1)	Vedecký názov/ Scientific name (2)	Global 2025 (3)	Európa 2021 (4)	SK 2013 (5)	SK 2023 (6)	SK 2023 kritérium criterion (7)
1	chochlačka sivá	<i>Aythya ferina</i>	VU	VU	LC	VU	C1
2	chochlačka vrkočatá	<i>Aythya fuligula</i>	LC	NT	LC*	NT	D1
3	chochlačka bielooká	<i>Aythya nyroca</i>	NT	LC	EN*	EN*	D
4	kačica lyžičiarka	<i>Spatula clypeata</i>	LC	LC	VU*	EN	D
5	kačica chrapačka	<i>Spatula querquedula</i>	LC	LC	NT*	VU	C1; D1
6	kačica ostrochvostá	<i>Anas acuta</i>	LC	VU	CR	CR	D
7	kačica chrapka	<i>Anas crecca</i>	LC	LC	EN	EN	D
8	prepelica poľná	<i>Coturnix coturnix</i>	LC	NT	LC	NT*	A2b
9	jarabica poľná	<i>Perdix perdix</i>	LC	LC	EN	EN	A2ac
10	hlucháň hôrny	<i>Tetrao urogallus</i>	LC	LC	EN	EN	A2ac; C2a(i)
11	tetrov hôlniak	<i>Lyrurus tetrix</i>	LC	LC	EN	VU	D1
12	potápka červenokrká	<i>Podiceps grisegena</i>	LC	VU	EN*	CR	C2a(i, ii); D
13	potápka čiernokrká	<i>Podiceps nigricollis</i>	LC	VU	EN*	CR	A2acd; C2a(i,ii); D
14	kormorán veľký	<i>Phalacrocorax carbo</i>	LC	LC	VU*	NT*	D1
15	bocian čierny	<i>Ciconia nigra</i>	LC	LC	LC*	NT*	C1, D1
16	lyžičiar biely	<i>Platalea leucorodia</i>	LC	LC	EN*	EN*	C2a(ii)
17	bučiak veľký	<i>Botaurus stellaris</i>	LC	LC	VU*	CR	C2a(i); D
18	bučičik močiarny	<i>Ixobrychus minutus</i>	LC	LC	LC*	NT*	D1
19	volavka purpurová	<i>Ardea purpurea</i>	LC	LC	VU*	EN	D
20	beluša veľká	<i>Ardea alba</i>	LC	LC	VU*	NT*	D1
21	beluša malá	<i>Egretta garzetta</i>	LC	LC	VU*	EN	D
22	hadiať krátkoprstý	<i>Circaetus gallicus</i>	LC	LC	CR	CR	D
23	orol krikľavý	<i>Clanga pomarina</i>	LC	LC	NT*	NT*	C1
24	orol kráľovský	<i>Aquila heliaca</i>	VU	LC	EN	VU	D1
25	orol skalný	<i>Aquila chrysaetos</i>	LC	LC	NT*	NT*	D1
26	orol malý	<i>Hieraetus pennatus</i>	LC	LC	CR	RE	
27	kaňa popolavá	<i>Circus pygargus</i>	LC	LC	EN*	EN	C2a(i)b; D
28	jastrab veľký	<i>Accipiter gentilis</i>	LC	LC	NT*	VU	C1
29	orliak morský	<i>Haliaeetus albicilla</i>	LC	LC	VU*	VU*	D
30	haja červená	<i>Milvus milvus</i>	LC	LC	EN*	VU*	D
31	haja tmavá	<i>Milvus migrans</i>	LC	LC	EN*	EN*	C2a(i); D
32	sokol bielopazúravý	<i>Falco naumanni</i>	LC	LC	RE	RE	
33	sokol kobcovitý	<i>Falco vespertinus</i>	VU	VU	CR	CR	C2a(i,ii); D
34	sokol rároh	<i>Falco cherrug</i>	EN	EN	EN	EN	D
35	chrapkáč poľný	<i>Crex crex</i>	LC	LC	LC	VU	A2a,b; C1
36	chriášť bodkovaný	<i>Porzana porzana</i>	LC	LC	NT*	VU	D1
37	chriášť malý	<i>Zapornia parva</i>	LC	LC	VU*	VU*	C2a(i); D
38	žeriav popolavý	<i>Grus grus</i>	LC	LC	NA	VU**	D
39	drop malý	<i>Tetrax tetrax</i>	NT	VU	RE	RE	
40	drop veľký	<i>Otis tarda</i>	EN	LC	EN*	EN*	C2a(ii)
41	ležiak úhorový	<i>Burhinus oedicnemus</i>	LC	LC	RE	RE	
42	šablíarka modronohá	<i>Recurvirostra avosetta</i>	LC	LC	EN*	CR	C2a(i)b; D
43	šišila bocianovitá	<i>Himantopus himantopus</i>	LC	LC	EN*	EN*	C2a(i)b; D
44	cibik chochlatý	<i>Vanellus vanellus</i>	NT	VU	VU	VU	C1
45	hvizdák veľký	<i>Numenius arquata</i>	NT	NT	CR	CR	C2a(i); D
46	brehár čiernochvostý	<i>Limosa limosa</i>	NT	NT	CR	CR	C2a(i); D
47	močiarnica mekotavá	<i>Gallinago gallinago</i>	LC	VU	EN*	EN	C2a(i); D
48	kalužiáčik malý	<i>Actitis hypoleucos</i>	LC	LC	LC	VU	C1
49	kalužiak červenonohý	<i>Tringa totanus</i>	LC	VU	EN	EN	C2a(i); D
50	čajka smeživá	<i>Larus ridibundus</i>	LC	LC	LC	NT	A2ac
51	čajka čiernohlavá	<i>Larus melanocephalus</i>	LC	LC	NT*	NT*	D1
52	čorík bahenný	<i>Chlidonias hybrida</i>	LC	LC	VU*	VU*	B2ac(iv); C2a(i), b; D
53	čorík čierny	<i>Chlidonias niger</i>	LC	LC	EN*	EN*	C2a(i), b; D
54	rybár riečny	<i>Sterna hirundo</i>	LC	LC	LC	NT*	C1
55	hrdlička poľná	<i>Streptopelia turtur</i>	VU	VU	LC	NT	A2a

	Slovenský názov Slovak name (1)	Vedecký názov/ Scientific name (2)	Global 2025 (3)	Európa 2021 (4)	SK 2013 (5)	SK 2023 (6)	SK 2023 kritérium criterion (7)
56	plamienka driemavá	<i>Tyto alba</i>	LC	LC	LC	EN	C1; C2a(i); D
57	kuvik obyčajný	<i>Athene noctua</i>	LC	LC	VU	VU	C1; D1
58	myšiarka močiarna	<i>Asio flammeus</i>	LC	LC	EN*	EN*	D
59	lelek lesný	<i>Caprimulgus europaeus</i>	LC	LC	NT*	VU	C1
60	dážďovník obyčajný	<i>Apus apus</i>	LC	NT	NT*	NT	A2ac
61	dudok chochlatý	<i>Upupa epops</i>	LC	LC	NT*	NT*	C1
62	krakľa belasá	<i>Coracias garrulus</i>	LC	LC	CR	EN*	D
63	ďateľ bielochrbtý	<i>Dendrocopos leucotos</i>	LC	LC	NT*	NT	C1
64	škovránik stromový	<i>Lullula arborea</i>	LC	LC	NT*	NT*	C1
65	pipiška chochlatá	<i>Galerida cristata</i>	LC	LC	NT*	VU	C1
66	fúzatka trstinová	<i>Panurus biarmicus</i>	LC	LC	NT*	NT*	C1, D1
67	brehuľa hnedá	<i>Riparia riparia</i>	LC	LC	NT*	NT*	A2a
68	ľabtuška hôrna	<i>Anthus trivialis</i>	LC	LC	LC*	NT	A2a
69	ľabtuška lúčna	<i>Anthus pratensis</i>	LC	LC	LC*	VU	A2b ; C1; D1
70	ľabtuška poľná	<i>Anthus campestris</i>	LC	LC	VU*	VU*	D
71	trasochvost žltohlavý	<i>Motacilla citreola</i>	LC	LC	NA	EN*	B2a; C2a(i,ii), D
72	vrchárka červenková	<i>Prunella collaris</i>	LC	LC	VU	VU	D1
73	slávik modrý	<i>Cyanecula svecica</i>	LC	LC	EN*	EN*	D
74	slávik veľký	<i>Luscinia luscinia</i>	LC	LC	NT*	NT	C1
75	muchařík malý	<i>Ficedula parva</i>	LC	LC	LC	NT	A2b
76	žltouchvost hôrny	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	LC	LC	VU*	VU	C1
77	skalíar pestrý	<i>Monticola saxatilis</i>	LC	LC	CR	CR	C2a(i); D
78	přhľaviar červenkastý	<i>Saxicola rubetra</i>	LC	LC	NT*	VU	A2b
79	skalíarik sivý	<i>Oenanthe oenanthe</i>	LC	LC	NT*	VU	A2a; C1
80	drozd kolohrivec	<i>Turdus torquatus</i>	LC	LC	NT*	VU*	A2b
81	trsteniarik tamaryškový	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	LC	LC	EN*	EN*	D
82	svrčiak riečny	<i>Locustella fluviatilis</i>	LC	LC	NT*	VU	A2b
83	svrčiak zelenavý	<i>Locustella naevia</i>	LC	LC	LC*	EN	A2b; C1
84	kolibiarik sivozelený	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	LC	LC	EN	VU*	D
85	kúdelníčka lužná	<i>Remiz pendulinus</i>	LC	LC	LC	VU	A2b, C1
86	murárik červenokřídly	<i>Tichodroma muraria</i>	LC	LC	CR	CR	D
87	strakoš kolesár	<i>Lanius minor</i>	LC	LC	EN	EN	A2ac; C2a(i)
88	strakoš veľký	<i>Lanius excubitor</i>	LC	LC	LC	VU	C1
89	strakoš červenohlavý	<i>Lanius senator</i>	NT	NT	RE	RE	
90	orešnica perľavá	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	LC	LC	NT*	VU*	A2b
91	zelienka obyčajná	<i>Chloris chloris</i>	LC	LC	LC	NT	A2a
92	strnádka lúčna	<i>Emberiza calandra</i>	LC	LC	LC	NT	A2a, C1
93	strnádka cia	<i>Emberiza cia</i>	LC	LC	NT*	NT	D1
94	strnádka záhradná	<i>Emberiza hortulana</i>	LC	LC	CR	CR	D

1 – Kovalík et al. 2010

2 – Keller et al. 2020

3 – Kategória v červenom zozname vtákov sveta / Category in the red list of birds of the world (BirdLife International 2025)

4 – Kategória v červenom zozname vtákov Európy / Category in the red list of birds of Europe (BirdLife International 2021)

5 – Kategória v predchádzajúcom červenom zozname vtákov Slovenska / Category in the the most recently published Red List of birds of Slovakia (Demko et al. 2014)

6 – Kategória v aktuálnom červenom zozname vtákov Slovenska. Jedna (\*) alebo dve (\*\*) hviezdičky za názvom kategórie označuje zníženie kategórie ohrozenosti o jeden resp. o dva stupne v druhom kroku hodnotenia s ohľadom na pozitívny vplyv populácií okolitých krajín / One (\*) or two (\*\*) asterisks after the name of the category indicates a reduction of the threat category by one or by two degrees in the second step of the classification, taking into account the positive influence of populations in surrounding countries.

7 – Kritérium na zaradenie do príslušnej kategórie aktuálneho červeného zoznamu vtákov Slovenska / Criteria for classification of bird species into the relevant category of the current red list of birds of Slovakia.